

LEW WŁADIMIROWICZ CZERIEPNIN

(12 IV 1905—12 VI 1977)

Lew Władimirowicz Czeriepnin należał do grona uczonych o światowym rozgłosie. Wnuk znanego archeologa i numizmatyka chodził do szkół w Riazaniu, w latach 1922—25 studiował na Uniwersytecie Moskiewskim i w 1926 r. uzyskał aspiranturę. Mistrzami jego byli znani z doskonałego rzemiosła historycznego profesorowie: N. G. Biereżkow, S. W. Bachruszyn, A. I. Jakowlew. Mimo że fortuna nie zawsze mu sprzyjała, L. W. Czeriepnin nie odstąpił od swego powołania. W 1942 r. obronił swą tezę kandydacką, w 1946 r. uzyskał stopień doktora nauk historycznych. Zostawił po sobie bogaty dorobek składający się z bez mała 350 pozycji bibliograficznych publikowanych na przestrzeni lat pięćdziesięciu¹. Znalazły w nich wyraz jego wyjątkowo rozległe tematycznie i chronologicznie zainteresowania naukowe. Główny nurt badań i najbardziej ważne wyniki łączą się z dziejami Rusi i Państwa Moskiewskiego w XIV—XVI w. Znaczną też uwagę poświęcił Badacz społeczno-gospodarczym dziejom Rusi Kijowskiej, naukom pomocniczym historii w ogóle, dyplomatyce i źródłoznawstwu w szczególności, oraz historii historiografii rosyjskiej XVIII—XX w. Nie sposób wyliczyć tutaj tych wszystkich prac L. W. Czeriepnina, które dają zwarte pojęcie o całej problematyce kształtowania się scentralizowanego państwa rosyjskiego, ale konieczne jest wymienienie dwóch dzieł fundamentalnych: dwutomowe *Russkije feodalnyje archiwy XIV—XV wiekow* (1948—51), oraz *Obrazowanie russokogo centralizowanego gosudarstwa w XIV—XV ww.* (1960). Jak wynika z opublikowanych już studiów i artykułów, należy dołączyć do nich znajdujące się w druku pierwsze w historiografii syntetyczne ujęcie dziejów instytucji stanowo-przedstawicielskich państwa rosyjskiego: *Ziemskie sobory russkogo gosudarstwa w XVI—XVII ww.* („Nauka” 1978). Uczony zyskał też renomę jako wydawca źródeł.

Od 1951 r., ponad ćwierć wieku, kierował L. W. Czeriepnin zakładem historii ZSRR doby feudalizmu w Instytucie Historii AN ZSRR i w ciągu kilku dziesięcioleci wykładał na kilku uczelniach moskiewskich. Wiele zawdzięczają mu liczne placówki i instytucje, redakcje, komisje i rady naukowe jako organizatorowi nauki. Zasłużone wyróżnienia spotkały go u chyłku życia, wśród nich najwyższe — członkostwo rzeczywiste Akademii Nauk ZSRR w 1972 r. Wysokie walory warsztatu naukowego L. W. Czeriepnina, jego erudycja i dojrzałość metodologiczna oraz liczące się wyniki badań zdecydowały o znacznym wpływie Uczonego na swych młodszych kolegów, współpracowników i uczniów. Dziś, kiedy odszedł, mówić można z przekonaniem, że był twórcą jednej ze szkół mediewistyki radzieckiej. Swą skromnością, bezinteresownością, całkowitym oddaniem nauce zyskał wśród tych wszystkich, którzy go znali, wysoki autorytet moralny.

Prace L. W. Czeriepnina znane dobrze wielu historykom polskim były też omawiane na łamach naszych czasopism. Żałować należy, że powstała przed dziesięć laty inicjatywa wprowadzenia Lwa Władimirowicza Czerepnina w poczet doktorów honoris causa jednej z naszych uczelni nie została spełniona.

Andrzej Poppe
(Warszawa)

¹ Wykaz prac z lat 1928—71 i 1972—75 zob. w księgach jubileuszowych Uczonego: *Feodalnaja Rosstja wo wsiemirno-istoriczeskom procesie*, Moskwa 1972, s. 7—28, oraz *Obszczestwo i gosudarstwo feodalnoj Rossii*, Moskwa 1975, s. 344—7.